

Kaisu Huttunen

Hiiden puromylly jauhaa jälleen

Hiidenmylly sijaitsee Sotkamon Laakajärven kylässä, pienen ja solisevan puron varrella, suurten kuusien katveessa. Myllylle joh-
taa pitkospuinen polku läheiseltä tieltä. Mylly voi kertoa kulkijal-
le oman tarinansa entisaikojen elämästä korpikylässä.

Mylly on rakennettu viime vuosisa-
dan puolivälin jälkeen, tarkkaa vuosi-
lukua ei tiedetä. Silloin myllyä ovat
käyttäneet Hiidenkylän (5 taloutta) ja
Liuhankylän (4 taloutta) asukkaat se-
kä puolenkymmentä muuta mökki-
läistä jauhamaan vähäiset ohransa
jauhoiksi.

Vuosisadan vaihteen jälkeen, suuri-
na pulavuosina, jauhettiin myös ns.
petäjäistä omatekoisilla kivillä (ku-
va). Petäjäistä sekoitettiin tavallisiin
jauhoihin, joista tehtiin leipää ja elä-
mä jatkui kaikista vaikeuksista huoli-
matta.

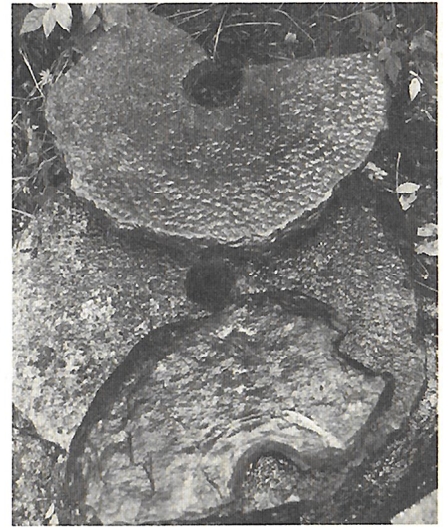
Vuosina 1934—36 myllyä korjattiin
ja kivet vaihdettiin tehdasvalmistei-
siin myllynkiviin. Sotavuosina jauha-
minen jatkui. Ihmiset tulivat syksyi-
sin jyväsäkki selässään ja palasivat
koteihinsa tekemään jauhoista ries-
kaa ja keittämään puuroa. Sotavuo-
sien vaikutukset näkyivät kaikkialle,
niin myös Hiiden saloilla.

Jauhaminen jatkui vuosia sotien
jälkeenkin, samoissa laajuuksissa.
Sitten kehitys tuli myös Hiiden salo-
seudulle ja alettiin käyttää poltto-
moottoreita ja kotitarvemyllyjä. Hii-
den puromylly oli menettänyt tarkoi-
tuksensa ja jäänyt unholaan. Vaikka
mylly silloin vaikeina aikoina olikin
kenties pelastanut monen perheen
elämän jauhamalla näiden vähäiset
viljavarat, se nyt rapistui ja luhistui,
eikä kukaan muistanut vanhaa palve-
lijaa.

Hiidenmyllyn kunnostus alkaa

Kylätoimikunta huomasi myllyvan-
huksen ja päätti vuonna 1983 ryhtyä
suureen urakkaan, kunnostamaan
myllyä kyläläisten talkoovoimin.

Kulttuurilautakunta oli valmis
avustamaan tarvikehankinnoissa. En-
simmäiseksi myllyvanhus kengitet-
tiin, laitettiin alle pari uutta hirsi-

*Käsintehty kivet. Näillä on jauhattu
mm. pettua.*

varvia. Myllyn katto katettiin pellillä
ja maalattiin metsänvihreäksi. Pato-
rakennelma uusittiin, vain alimmai-
nen hirsi lienee alkuperäinen ja jäi
paikoilleen. Ränni ja muut puuraken-
teet uusittiin, samoin järven luona
oleva pato, joka oli maatonut. Tämä
työ vaati satoja työtunteja ja ahke-
ruutta. Aikaa kului neljä vuotta en-
nen kuin työ oli valmis.

Avajaiset olivat syksyllä 1987, jol-
loin kylätoimikunta järjesti jauhaus-
näytöksen, kuinka ennenvanhaan on
jyvät tehty jauhoiksi. Näytökseen
kutsuttiin kunnan ja kulttuurilauta-
kunnan edustajat sekä kylänväki.
Kolmen eri koulun oppilaat kävivät
myös tutustumassa myllyn toiminta-
an.

Kyläläiset, ainakin osa, tulevat vie-
läkin jauhamaan puurojauhot van-
halla mutta täysin käyttökuntoiseksi
entistetyllä myllyllä, joka näin on
saanut jälleen oman arvonsa.

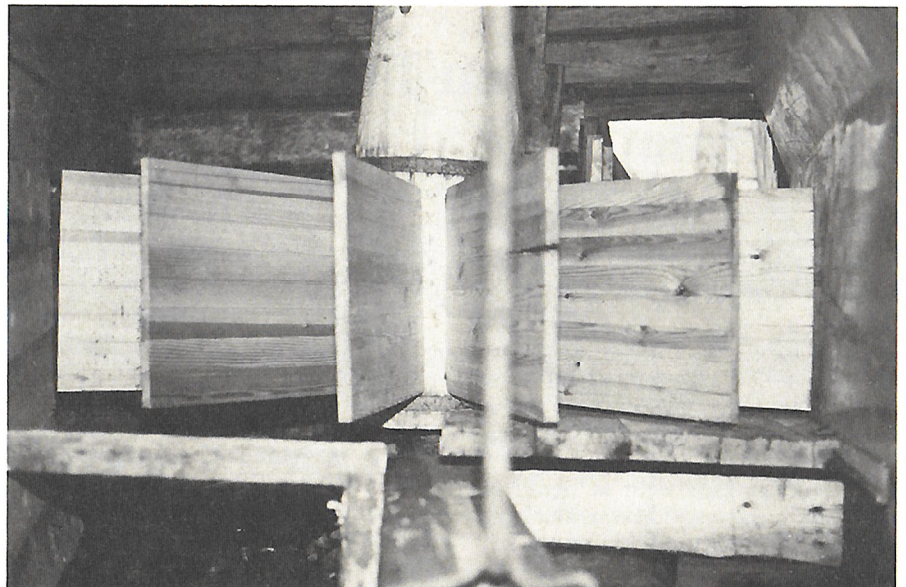

*Pekka Heikkinen opastaa, miten jyvien pitää valua porsaasta kivien väliin
hiertyäkseen jauhoiksi.*

Hiidenjärvestä lähtevä puro ja pato.

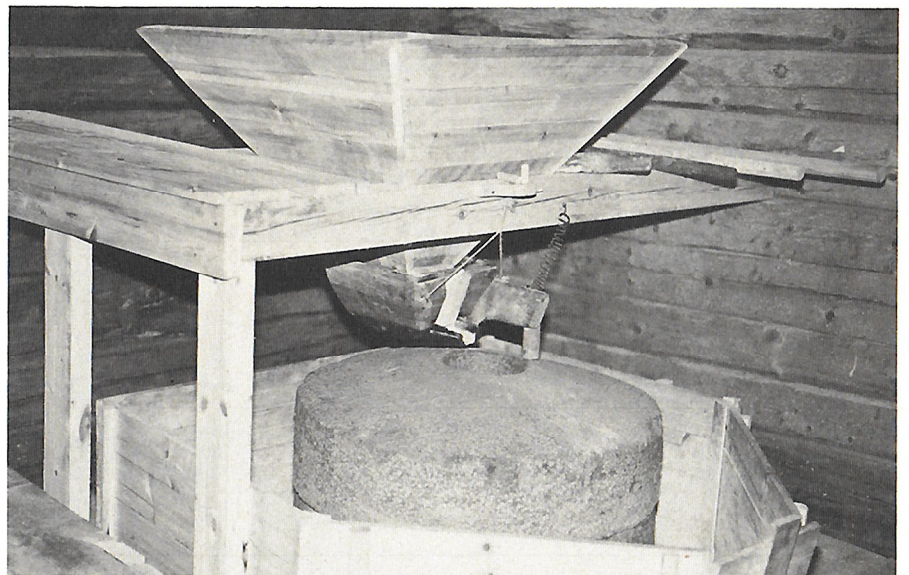

Siipiratas, joka pyörittää yläkiveä. Vesi valuu ränniä myöten.

Myllyn toimintaperiaate

Hiiden mylly toimii vesivoimalla. Vesi padotaan Hiiden järveen, joka on 300 m myllyn yläpuolella. Tarpeen mukaan patoluukkuu avaamalla vesi virtaa pientä puronuomaa myöten myllyn yläpuolella olevaan toiseen patoon. Tästä padosta vesi lasketaan puurakenteista ränniä myöten myllyn alla olevaan, vaakatasossa pyörivään siipirattaaseen (pysty akseli, johon on kiinnitetty vaakatasoon kaksitoista siipeä), johon vesi virtaa voimalla. Pysty akselin yläpäähän on kiinnitetty yläkivi, joka pyörii. Alakivi on kiinnitetty kiven lauteeseen.

Kivien yläpuolella on jyväratti ja porsas, josta jyvät valuvat yläkivessä olevasta reiästä kivien väliin, missä ne hiertyvät jauhoiksi. Jauhot valuvat alakiven ympärillä olevaan jauhokaukaloon, josta ne säkitetään.

Jyväratti, porsas, kivet ja jauhokaukalo.

Myllyn luona oleva pato, johon vesi kerääntyy ennen rännille laskemista.

Kurikassa Suomen ensimmäinen

Sähkölaitosmuseo

**Avoimna ark. 1.6 - 15.8 klo 12.00 - 15.00
muina aikoina sopimuksen mukaan**

Tiedustelut:

Jyllinkosken Sähkö Oy

PL 22 61301 KURIKKA • PUH. 964-502 400